

Manuel Lekuona euskaltzainburuak Araban euskerak aintzina-
tik izan dituan giro eta gora-beherak adierazi ditu, San Millan de la
Cogolla-ko agirietatik Olabide Biblia itzultzailea arte. Baita ere adie-
razi du, Odon de Apraiz jauna Arabako euskera zelakoa zenari buruz
hitzalditxo bat egiteko zala, baina geixo dala, ezin etorria agertu
duela.

Gabriel Aresti mintzatu da Pedro Barrutia Basagoitia (1682-
1759) euskal idazle aramaioarrari buruz *Gabonetako ikuskizuna* an-
tzerkiaren egile bezala, euskeraz ezagutzen diren teatruetarik lehe-
nena dalarik bere eukera eta teatru teknika adierazi ditu.

A. Lino Akesolo-k beste hizaldi labur bat Jose Paulo Ulibarri
Galindez (1775-1847) euskal idazle okendoarrari buruz, bere *Gu-
tunliburua* argitaragabearen berriak, gabonkanten egile bezala eta bere
egintza politikoak, karlista bezala fueroen alde egin zituen lanak eta
izan zituan karguak adieraziz.

Arabaarrentzat jakingarriak izan dira bi arabar euskal idazle
ezezagunen berriak. Eta honekin bakatu dira biltzarreko gora-be-
herak.

Euskaltzainburua
MANUEL LEKUONA

Idazkaria
JUAN SAN MARTIN

1969 - III - 28

Donostian, Gipuzkoako Diputazioan, 1969-ko epailaren 28-an,
goizeko hamar t'erdietan.

Bildu dira: Manuel Lekuona buru, Jean Haritschelhar buru or-
dezko, Arrue, A. Damaso Intza-koa, Irigoyen, Labayen, Lafitte, Lar-
zabal, Lojendio, eta Villasante jaun euskaltzainak; R. Arregi, Arto-
la «Bordari», Barriola, Beobide, Berrojalbiz, Berrondo, Garmendia
(Jon), Lizundia, Oñatibia, Saizarbitoria, Santamaria, Sarasola, Zubi-
karay, Zugasti, Zatarain jaun andere euskaltzain laguntzaileak, San
Martin idazkari dala.

Dassance, Eppherre, Satrustegui, Baztarrika, Etxaniz, P. Muji-
ka, Gereño, Olaizola, Oleaga eta Oregi jaunak ezin etorria adierazi
dute.

Ohi dan otoitzarekin hasi da biltzarra.

Otsaileko agiria onhartu da.

Liturgiari buruz, euskera batua ahalik zabalena izango omen da, eta kristau ikasbide edo katiximan izango direla diferentziarik txiki-kenak, ezin bestean euskalkien zenbait bereizkuntza errespetatuaz. Hontaz, Haritschelhar jaunak irakurri du Baionako Apezpikuaren gutun bat. Katiximaren gaia, Euskal Herriaren iparraldekoak Paristik jasoko omen dute gaia eta hegoaldekoak Madriletik. Eta honek zailagoa eginen duela elkarrenganako berdintasuna, eta nekez izango dela dotriña bakarra.

Barriola jaunak adierazten du urrilerako, Unibersidade berriko Lege-Fakultadearen zuzendariari eskatu zaiola lehen ikastaroetan euskerazko asignatura jartzea. Eta, kontu hontaz, Euskaltzaindiari hiru gauza eskatzen dizkio: 1) Asmu hau betetzeko laguntza; 2) Erretoreai bixita egiteko batzordea hautatzea; 3) Hiru mailetan euskeraren irakaskintza nola eraman, irakurten eta hitz egiten.

Irigoyenek gogorazi du Abogadu kolejioak aspaldi egin zigun itzultzaile eskari harekin ere balia behar ginela oraingo hontan.

Barriola jaunaren eskaria onhartu da eta gure eskerrak agirian agertzea erabaki da. Horrez gainera, Euskaltzaindiari, biali dizkion euskerari buruzko berri eta agiriegatik eskerrak emanaz, eta korreo apartetik argitara berri duen *Libro Blanco*-ren ale batzuek bialtzen dituala asanez.

Libro blanco hortaz hitz egin da. Uste da euskeraren alderako zerbait atera ditekela. Geienen iritzia da gauza honetan gailegoekin eta katalanekin elkar harturik jokatzela. Idazkariak aditzera eman du Barcelona-ko hizkuntza herrikoiaren Sekretaritzaren apirilaren 12 eta 13-an biltzekotan dela eta han planteatzea komeni dala. Gainera orain dala aukera Sekretaritzaren hori ofizialki jartzeko.

Hauzi berari buruz Arrue mintzatu da Korteetan lege berria batzordeetan estudiantuko dala. Galizia, Kataluña eta Euskal Herriko prokuradoreak gai honi buruz biltzeko direla, eta izango dana egiteko Euskaltzaindiaren agindupean jartzen dela *Libro blanco (Bases para una política educativa)* liburuaren gaiak oinharrizko asmoak direla. Eta, berak aditzera emango dizkigu egiten dituen jestio guztiak.

Barcelona-ko Sekretaritzaren bilerara, lehenengoa danez, ordezkari biak eta beren ordezkari izendatua den hirugarrena ere joatea erabaki da. Beraz, lehendik izendatuak zeudenez, Carlos Santamaria, Jorge Cortes Izal eta Jesús Oleaga joango dira. Han, gure aldetik plan-

teatu beharko dituzten gaiak, arestian aipatuak eta Espainiako Hizkuntzen Symposium baterako deiak estudiantzea izanen da.

Araluze, Diputazioko jaun presidente berria sartu da gelan eta bere agurra eskeini dio Euskaltzaindiari eta batzarkide guztiei euskeraren alderako lanetan laguntzeko gertu dagoela esanez.

Xabier Gereño-ren karta bat, ezin etorria agertaraziz eta Ministerioko liburu zuria-ren berri emanaz prokruadoreeri eskaria egiteko herri hizkuntzen alde.

Nestor Bazterretxearen karta bat, «Teodosio» izeneko zinema bat egiteko Erdi-Aroko jantzi, arma, ohitura, kanta, ipui eta abarren berri eskatuaz, bereziki XI eta XII-garren mendeetakoa. Idazkariaren esku utzi da erantzuna, zenbait argitasun gehitzeko M. Lekuona eta E. Goienetxeren berri emanaz.

Oficina Internacional de Información y Observación del Español-ek, Madrildik karta bat Euskaltzaindiaren EUSKERA eskatuaz. Azken alea bialtzea erabaki da.

Miloslav Pluhar jaun polakoaren gutun bat Ginebratik, Euskaltzaindiaren berriak eskatuaz, eta metodu bat euskeraz ikasteko, *Euskera radiofónico*, Donostian 1961-ean argitaratua, eta *Egan, Herria* aldizkariaren zuzenbideak beretan harpidetzeko. Euskal literaturaren berriak oraintsu jakin dituela Pragan argitara berri dan Espainia eta Portugal-eko ikasleen hiztegiari esker.

Getxo (Bizkaia)-ko juzgadutik hartu da ofizio bat «Ziortza» izenaren argitasunak eskatuaz, Ziortza eta ez Zenarruza dala herrikoi jatorra izenen eboluzioan, esanez erantzutea erabagi da.

Plazido Mujikaren karta, kopiatzeko utzi zigun Azkueren *Lat-sibi* nobela manuskritoaren eskaria eginaz. Irigoyen-ek dionez, Mikel Zarate jaunari utzi zion erderarako itzulpena egiteko, baina argitaratzailearen gogozkoa ez zalako edo hor dagoela geldi. Zarate jaunari eskatzea erabaki da.

Satrustegi jaunaren gutun bat, Unanua-ko maixuari euskeraren kontra ari zelako kartaren bat egin zitzaion galdetuaz. Hauzi hontaz Nafarroako Foruen Diputazioarekin bat harturik zerbait egitea pentasatu zanez, oraindik ezer egiteke dago.

Norbert Tauer jaunak, Pragatik, han argitara berri dan *Slovník Episoatelu - Španělsko - Portugalsko* liburu ale bat bialdu du. Praga-ko «Odeon» argitaldaria agerreraiz da eta Portugal, Gaztela-

niaz, Gaileguz, Kataluñeraz eta Euskerazko literaturaren kondairak dakarzki sarrera gisa eta guztietariko idazleen hiztegia nahasian. Tauer euskaltzain laguntzaile jaunari lan honegaitik zorionak eta gure eskerrik beroenak ematea erabaki da.

Griera jaunaren karta, Dr. H. Draye *Onoma* aldizkariaren zuzendariak toki-izen eta persona-izen bibliografia biltzeko korresponsala eskatzen diola 1964-1965 urteetatik hasita gerorakoa bialduko diona nahi duela esanez.

Espasa-Calpe, S. A. argitaldariagandik 3.016 pezeta jaso dira 1968-ko azken sei hilabeteetan saldu diran Azkue-ren *Euskalerrriaren Yakintza* liburuegatik.

Gaur, S. C. I. dalakoaren karta bat berak egina duten *Informe sobre la Situación de la Enseñanza Primaria en Guipúzcoa* lanaren laguntzarako eman dizkiegun 10.000 pezetak hartu dituztela agererraziz.

Erkiaga euskaltzain diruzainak bialdu duen kontuen argitasuna irakurri da, 1968 urtearen azkeneko egoera zehatza: Bilboko diru-etxeetan: zegoana, 69.110,17; gehitua, 136.714,32; hurritua, 131.030,33; dagoana, 74.794,16. Eta Donostiako diru-etxeetan: zegoana, 203.374, 57; gehitua, 73.197,17; hurritua, 104.730,40; dagoana, 171.841,34. Beraz, orain dugun guztia: 246.635,50 *pezeta*. Ondorean, aurretiko kontuan sartzeke gelditu ziran zertzeladarik aipagarrienen berri ematen du eta diru kontu hau zuzentzeko oharrak.

Diru kontuena luze hitz egin da, Lizundiak, Ikazkari ordezkioak, gertatuko duen administrazio memoria oinharri harturik lehendabizi Diputazioeri eskaria egitea, baina ez subentzio bezala, orain arte egin izan danez, baizik presupuestu hau asignazioa bezala izan dedila. Euskaltzaindia Diputazioen elkargoa danez Diputazioen batek bere parte batetako ez balu hura atera Ahorro-kutxetatik eta bestelako enpresaren batetik. Diru eskariok idatzitako memoria eskuz eramanez egin, eta propintziako huri nagusietako euskaltzaindikoak idazkari ordezkioarekin edo idazkariarekin joanaz. Oleaga eta Astiz Bilborako; Arrue, Lojendio, Berrondo Donostiarako; Lizundia eta San Martin oraingo, Gasteiz-erako, eta Satrustegi, Diez de Ulzurrun Iruñerako.

Idazkariak agerrerazi du Azkue-ren hilburukoa (testamentua) Euskaltzaindiaren alde egina ez dagoela garbi, zeren ez dakigula li-

burutegia eta egile eskubideena bakarrik eman zuen eta hor-hemen Azkueren zenbait lan argitaratzen ari direnez, gure baimenik gabe eta egile eskubide gabe, Registro de la Propiedad dalakoan gauzak garbi jarri beharra dagoala, zeren bestela Hiztegi nagusiarekin ere beharrezko hauziren bat edukitzeko arriskuan gaudela. Irigoyen-ek dionez, Maidaganek omen zekien honen berri, baina orain nork argitu ez degunez Registro de Ultimas Voluntades-era jo beharko dugula. Beraz, gestoriaren baten bidez gauzak agiri garbiz jartzea erabaki da.

Santamariak eman ditu Arantzazuko bilerako lanen berriak. Sei ilabete barru dana bukatua izango omen da. Hiztegi beharrezkoaren zehaztasunak adierazi ditu. Berrondok adierazi du azken lanok bukatuala Lizundiari pasatzen ari dala honek inprenta lana aurreratzeko. Eta Lizundiak adierazi du inprimatze lana aurrera dijoala eta azken zatiak hartu eta lasterrera dena bukatua izango dela. Beraz, lan hoiiek, bestela jasoak diran zenbaitekin batean, osatuko dute 1968-ko EUSKERA-ren zenbakia.

Idazkariak azaldu du euskeraren estudio-social bat komeni zaiugula, zenbat euskaldun geran jakiteko, eta gainera enkuestak herriz-herri guraso euskaldunak beren semeeri erakutsi ez diotenak zergaitik izan duten jokaera hori eta iraunerazten alegintzen direnak zer errazoi arkitzen duten hortarako. Herri giroa ikusi beharra dagoela eta sakon ezaguturik egin azterkerak sendabideak arkitu ahal izateko, eta era honestako lana egitea, diru-etxeen laguntzarekin sozio-ekonomiku elkarteren bati eskeini, Euskaltzaindiak hortarako erakunderik ez duelako. Lojendiok garrantzi handia eman dio gauza honi eta komeni zaigun gauza danez hortarako bideak estudiantu beharra dagoela. Arruek dionez estudio hori komeni dala eta ez gainera Euskal Herriaren barnean bakarrik baizik mundu zabaleko euskaldunen artean, holako estadistika batek merezi duen bezala. Euskaltzainburuak dio Acción Católica-k egin duen estadistika aprobetxatu eta hari zerbait gehiago erantsi. Baina idazkariak eta Sarasolak lan hori profesionalen eskuetan uztea nahiago dute. Lizundiak agertzen du, gure babesa dala gauza bat eta gero estadistika teknikoa nork eraman beste bat. Holako gauza bat euskerarentzat beharrezkoa izatetik aparte Euskaltzaindiari itzal handia emango liokena dala esan da. Gauza honen antolakizunerako batzorde bat izendatzea pentsatu da eta jaun hauek izen-

datu dira: M. Lekuona, Santamaria, Lizundia, Sarasola, Zatarain eta San Martin.

Idazkariak gogorazi du aurten ere Madrilgo estudianteen udarako euskera ikastaroak eratu nahi dituztela Euskaltzaindiaren babesean eta bertako gauzak zehatz-mehatz azaltzeko estudianteen antolatzaileri dei egin diotela berak beren gisa adierazteko eta gure artean bilduak direla Mendiguren, González San Pedro eta Artamendi. Ondorean Mendiguren-ek eman ditu kursillo hoiek nola izango diranen zehaztasunak, estudianteen artean egin dituzten deien orria irakurri du eta gure aldetik zer laguntza behar duten agerrerazi: irakasle laguntzaileak eta diru laguntza. Diru laguntza hau, batez ere, gure babesean bereziki hortarako dirua biltzeko, ikasleen gastuak zerbait arintzeko. Irakasle laguntzailetarako alfabetatze kanpainetan ari diranen artean deia egingo da (hau R. Arregi-ren esku gelditzen da) eta diru eskarien laguntza Euskaltzaindian hortarako izendatu diren batzordekoen laguntzaz egin.

Loidi jauna eri dala entzuna duela agertu du euskaltzain-buruak eta bere berri gabe gaudela. Fernando Artola «Bordari»-ren esku da Euskaltzaindiaren izenean bisita egitea.

Villasantek *Jesukristo, Kristau federaren sustraiak* liburu berria eskeintzen dio Euskaltzaindiari Sociedad Guipuzcoana de Ediciones y Publicaciones-en izenean. Eta eskerrak agertu zaizkio han bertan dan Jabier Aranburu argitaldari horren buru danari.

Era berean, Aita Damaso Intza-koari eskerrak berak itzulitako *Humanae Vitae* bialdu digulako.

Lege-Fakultaderako eskaria estudiatzeko batzordeko izendatzen dira Arrue, Lojendio eta Santamaria jaunak. Eta hauek jarriko dira Barriola-rekin har-emanen. Ohi dan otoitzarekin bukatu da biltzarra.

Euskaltzainburua

MANUEL LEKUONA

Idazkaria

JUAN SAN MARTIN

1969 - IV - 25

Donostian, Gipuzkoako Diputazioan, 1969-ko jorrailaren 25-ean, goizeko amar t'erdietan.

Bildu dira: M. Lekuona buru, J. Haritschelhar buru-ordezko, Arrue, Diharce «Iratzeder», Irigaray, Lafitte, Larzabal, Lojendio eta